

Віра СИНЄОК,

orcid.org/0000-0003-0623-1718

заслужена артистка України,

доцент кафедри хореографії

Київського університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) v.synieok@kubg.edu.ua

Костянтин КАЛІЄВСЬКИЙ,

orcid.org/0000-0003-4202-4222

викладач кафедри хореографії

Київського університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) k.kaliievskiy@kubg.edu.ua

ВПЛИВ ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА НА РІВЕНЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ХОРЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

На сучасному етапі розвитку суспільства головною проблемою залишається висвітлення та втілення новітніх методів та принципів педагогічного впливу на виховання підростаючого покоління.

В статті проаналізовані головні аспекти впливу засобів хореографічного мистецтва на розкриття духовно-інтелектуального потенціалу молоді. В статті окреслені складові елементи фундаментальної гуманітарної освіти, які забезпечують загальнокультурну практичну підготовку фахівців хореографічного напрямку.

Розглянуті питання відтворення естетичного потенціалу, який покликаний впорядкувати мовлення та мислення, надати навчально-виховному процесу етико-естетичну цілісність.

Актуалізується проблематика і процес навчання з закладанням основ культури особистості та комунікативних чинників соціалізації молоді.

Демонструються різні алгоритми полі лінгвістичної культури викладача хореографії сьогодення як базової парадигми засвоєння національного мистецтва, традицій та звичаїв.

Розкриваються ідеї внутрішньої єдності духовних засад з усією культурою людства, розробки духовно-інтелектуальної теорії морального зростання творчої особистості на засадах хореографічного мистецтва.

В статті окреслені елементи акторської творчості, які є органічною частиною мистецтва риторики. Приділяється велика увага вигляду оратора, зокрема обличчю – «дзеркалу душі», рухам, жестам, голосу тощо.

Вчитель хореографічного мистецтва – це творча людина, яка весь час удосконалює себе, досліджує творчі доробки митців, спостерігає за розвитком найкращих хореографів та ніколи не задовольняється набутим рівнем майстерності, вперто і цілеспрямовано шукає шляхи її підвищення.

Рушієм цього подвижницького пошуку хореографа виступає його любов до мистецтва танцю, до вихованців, висока відповідальність перед Богом, власною совістю й людьми за посіяні зерна танцювального мистецтва. Тому педагогічна риторика викладача хореографії має виконувати серйозні навчально-виховні функції і постійно підвищувати рівень педагогічної майстерності.

Сучасні стандарти якості освіти, зокрема фахова підготовка викладачів хореографії, компетентнісна освітня парадигма, логіка поетапного розвитку хореографічних компетентностей, формування студента як суб'єкта свого хореографічного розвитку у контексті підвищення рівня своєї духовної, риторичної культури трактується як утворювальні чинники системного підходу до підвищення ефективності професійної підготовки викладача хореографії в контексті інноваційності освіти та осучаснення освітньої діяльності на основі принципів культуро-відповідності та національної ідентичності.

Ключові слова: *риторика, хореографічна освіта, культура мовлення, особистість, викладач.*

Vira SYNIEOK,
 orcid.org/0000-0003-0623-1718
 Merited (Performing) Artist of Ukraine,
 Assistant Professor at the Department of Choreography
 Borys Grinchenko Kyiv University
 (Kyiv, Ukraine) v.synieok@kubg.edu.ua

Kostiantyn KALIIEVSKIY,
 orcid.org/0000-0003-4202-4222
 Lecturer of Choreography at the Department of Choreography
 Borys Grinchenko Kyiv University
 (Kyiv, Ukraine) k.kaliievskiy@kubg.edu.ua

THE INFLUENCE OF ORATORY ART ON THE LEVEL OF PEDAGOGICAL SKILLS OF THE TEACHER OF CHOREOGRAPHIC DISCIPLINES

At the current stage of society's evolution, the principal issue remains the highlighting and implementation of the latest methods and principles of pedagogical influence on the education of the younger generation.

The article analyzes the main aspects of the influence of the means of choreographic art on revealing the spiritual and intellectual potential of young people. The article outlines the constituent elements of fundamental humanitarian education, which provide universal cultural practical training of choreographic specialists.

Considered issues of reproduction of the aesthetic potential, which is designed to organize speech and thinking, to provide the educational process with ethical and aesthetic integrity.

Issues and the process of learning are being updated with the establishment of the foundations of personality culture and communicative factors of youth socialization. Various models of the semilinguistic culture of today's choreography teacher are demonstrated as a basic paradigm for the assimilation of national art, traditions and customs.

The ideas of the inner unity of spiritual foundations with the entire culture of mankind, the development of a spiritual-intellectual theory of moral growth of a creative personality based on choreographic art are revealed.

The article outlines the elements of acting, which are an organic part of the art of rhetoric. Much attention is paid to the appearance of the speaker; in particular the face – the "mirror of the soul", movements, gestures, voice, etc.

A teacher of choreographic art is a creative person who constantly improves himself, explores the creative works of artists, observes the development of the best choreographers and is never satisfied with the acquired level of skill, stubbornly and purposefully looking for ways to improve it.

The motive power of this ascetic search for a choreographer is his love for the art of dance, for his pupils, high responsibility before God, his own conscience and people for the sown seeds of dance art. Therefore, the pedagogical rhetoric of a choreography teacher should perform serious educational and educational functions and constantly raise the level of pedagogical skill.

Modern standards of the quality of education, in particular the professional training of choreography teachers, the competency-based educational paradigm, the logic of the step-by-step development of choreographic competencies, the formation of the student as a subject of his choreographic development in the context of raising the level of his spiritual and rhetorical culture are interpreted as forming factors of a systematic approach to increasing the effectiveness of professional training choreography teacher in the context of educational innovation and modernization of educational activities based on the principles of cultural relevance and national identity.

Key words: rhetoric, choreographic education, speech culture, personality, teacher.

Постановка проблеми. У статті розглянуте та проаналізоване питання вдосконалення викладацьких методів впливу на формування цілісної гармонійної людини. Також однією із головних проблем залишається процес духовно-інтелектуального зростання вихованців на засадах танцювальної культури України. Акцентується увага на мистецтві діяти даром слова на розум і волю підростаючого покоління та спонукати їх до високих моральних цілей.

Метою статті є відображення інтегративного процесу формування концептуально нових позицій розвитку хореографічної освіти в контексті взаємозалежності класичної риторики з освітньо-виховним процесом.

Завдання – висвітлити основні аспекти взаємодії риторичної культури з сценічною майстерністю. Проаналізувати навчально-виховні функції педагогічної риторики.

Актуальність статті. Актуалізуючий модус статті пов'язаний з необхідністю формування нової генерації викладачів хореографічних дисциплін, орієнтованих на збереження та розвиток національної хореографічної культури. Застосування наукових інструментів риторики задля торування новаційних шляхів в навчально-виховний процес здобувачів освіти.

Аналіз досліджень. Специфіку роботи викладача хореографічних дисциплін досліджували в

своїх працях Б. Колногузенко, С. Забрєдовський, І. Гутник. Проте, поза увагою дослідників залишився аналіз проблеми, пов'язаний з впливом риторики на виховний процес майбутнього хореографа – здобувача освіти.

Володіння навичками риторичного красномовства допоможуть викладачу хореографічних дисциплін зростити в душі вихованців вимір духовності, гуманізму із закладанням основ культури, що стане фундаторним підґрунтям для гармонійно розвиненої особистості.

Виклад основного матеріалу. Хореографічне мистецтво завжди впливало на людину і було могутнім засобом виховання. Для того, щоб глибше зрозуміти витвір мистецтва, потрібно отримати хореографічну освіту. Вчитель хореографії є тим фахівцем, який синтезує в своїй діяльності різноманітні засоби виховного впливу і формує у особистості гнучке мислення та творчу уяву. У роботі викладача однією з основних цілей є національне виховання, яке зорієнтоване на загально-людські цінності. Розвиток художньо-образного мислення, уявлення та сформованість морально-естетичних, гуманітарних основ є фундаторною складовою гармонійно розвиненої особистості. Єдність інтелекту душі, думки почуттів несе в собі хореографічне мистецтво.

Сучасні педагогічні дослідження присвячені різноманітним проблемам, зокрема фахової педагогіки викладачів хореографії. Процес формування та становлення викладача хореографічних дисциплін повинен базуватися на загально-естетичних засадах, мати в собі естетично-виховну складову з комплексними естетичними якостями, а саме: креативність, естетична емпатія, естетичний смак, педагогічний артистизм. Викладач має вкладати в хореографічне виховання спрямованість на озброєння учнів знаннями та переконаннями, які відповідають сучасним вимогам національної освіти, центризмом якої є загальнолюдські цінності.

Розглянемо один із аспектів впливу на людину – це СЛОВО! В святому Євангеліє від Іоана ми знаходимо такі рядки: «Спочатку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог. Воно спочатку було у Бога. Все через Нього почало бути...». (Біблія, 2009: 100). На підставі цих слів можна впевнено назвати Слово «божественним даром». Людська душа за своєю природою здатна чутливо відгукуватись на словесні промови, які пробуджують добро, красу та одвічні цінності людства.

Великий митець Тарас Григорович Шевченко так писав про слово:

«Ну що б, здавалося, слова...

Слова та голос – більш нічого.

А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!.. Знать, од Бога
І голос той, і ті слова

Ідуть між люди!..» (Шевченко, 2003).

Великий Кобзар палко вірив у духовно-інтелектуальну силу й красу рідного українського слова, в його мудрість та милозвучність, в його любов і правду, яке є світовим вінцем духу. Мудра думка має здатність проникати в серце людини, завдяки своїй глибині, художній виразності, емоційному впливу, пробуджувати людську душу.

Професор риторики Києво-Могилянської академії Феофан Прокопович на початку XVIII століття визначав риторику як «царицю душі», княгиню мистецтва, а невідомий автор давньої книги «Сказання про сім вільних мудроців» визначав як «чесну й велику», «вільну мудрість», «джерело красномовства», «світлу славу й розумну силу», яка «молодих навчає й старих умудряє».

У трактаті Георгія «Похвала Олені» автор стверджує: «Славою служити місту – сміливість, тілу – краса, духу – розумність, мовленню наведеному – правдивість: все протилежне цьому – лише безславність».

Гармонійно розвинена людина цілеспрямовано рухається в напрямку духовно-інтелектуального зростання, плекає ідеї національного відродження та інтеграцію в світову цивілізацію. Поступово зростає духовно-інтелектуальний потенціал творчої особистості, яка прагне реалізувати свої потенції в нових соціально-економічних умовах розвитку задля блага суспільства.

Феофан Прокопович у роботі «Про ораторське мистецтво» стверджував, що дар переконливого мовлення є такий самий, що і дар лікування, адже лікування допомагає тілові, а переконливе мовлення лікує душу. (Прокопович, 1979).

Що ж таке риторика? Риторика – це наука і мистецтво одночасно, методами яких стають переконуючі комунікації, що зумовлюють фундамент професіоналізму вчителі, політика, юриста, менеджера та інших фахівців.

На сучасному етапі відродження національної культури, гуманізації освіти на авансцену виходять проблеми екології духу людини, роду, всього українського народу. Розвінчати ці виклики можливо через ґрунтовне опанування гуманітарною спадщиною людства (філософією, етикою, логікою, риторикою, естетикою, культурою тощо), через пізнання яких людина осягне моральні настанови і зможе осягнути засади буття з усіма етапами процвітання та криз. Маючи міцний фундамент, складений з гуманітарних наук, формується духовно-інтелектуальна особистість,

яка може досягнути моральну відповідальність за думки, слова та вчинки.

Новий концептуальний підхід в навчально-виховному процесі відтворює загальнолюдські й національні цінності, а саме милосердя, доброту, співчуття, добротворення, гуманізм. Філософський підхід до розуміння сучасного світу і тенденцій його розвитку є реальною умовою розкриття творчого потенціалу людини.

Стратегія розбудови демократичної держави полягає в оновленні національної системи освіти, формуванні духовно-інтелектуальної еліти, відтворенні етнонаціональних трансляцій культури в сучасний простір, формуванні інтелектуального потенціалу нації з постійним прагненням до здобуття знань та самовдосконалення.

Педагогічна риторика, яка ґрунтується на засадах світової та національної культури, здатна сформувати фахових спеціалістів, які інтегрують в собі професійні та гуманістичні знання, необхідні для виховання творчої особистості нової формації.

Психологічна культура викладача – невід’ємна риса його особистої культури, фундамент ефективного взаємозв’язку з вихованцями. Вчитель-професіонал постійно дбає про підвищення своєї психологічної компетентності з метою досягнення найкращого результату. Сучасний педагог, який хоче максимально ефективно вплинути на учнів повинен приділяти значну увагу своїй лінгвістичній компетентності, зокрема культурі українського мовлення, адже саме вона творить риторичну фахову культуру особистості. Полі-лінгвістична культура вчителя сьогодні – ознака його професіоналізму, толерантності, дипломатичної культури, важливий зв’язок ефективної співпраці з різними віковими категоріями в ім’я прогресу.

Одною із найважливіших творчих особливостей викладача є елемент сценічної майстерності. Тому він використовує ті компоненти, які забезпечують якість подання навчального матеріалу, значною мірою обумовлюють успіх заняття: робота над вимовою (дикцією), голосом (інтонацією, силою, висотою, польотністю тощо), управлінням мімікою, жестами, позою, ходом тощо; техніка входження в образ через систему сценічного переживання К. С. Станіславського.

Елемент акторської творчості є органічною частиною викладацької діяльності вчителя, який бере за взірць титанічну роботу над собою, а саме оволодіння бездоганною дикцією, голосом, багатством інтонування та акторського виконання з максимальною правдивістю, силою й красою. Жан Жак Руссо зазначав: «...Завдяки красномов-

ству нас може полонити людина, на яку ми звичайно не звертаємо уваги. Розум не лише одухотворює тіло, але повною мірою оновлює його; почуття й думки, які змінюють одне одного, оживляють обличчя і надають йому то один, то інший вираз; розумна промова надовго привертає увагу до однієї й тієї самої людини». (Сагач, 1993: 263)

Відомий ритор М. М. Сперанський рекомендував: «Хто має справу з людьми, той повинен мислити добре, але говорити ще краще». Від також приділяв велику увагу поглядів та обличчю – «дзеркалу душі», надавав великого значення рухам, жестам, голосу, який є даром природи.

Справжній вчитель, який прагне до досконалості, повинен бути творчою та енергійною людиною, яка постійно підвищує рівень своєї майстерності, цілеспрямовано шукає шляхи до її підвищення, постійно удосконалює себе, досліджує діяльність видатних колег задля осмислення кращих зразків досконалості. Вчитель – це людина з високою відповідальністю перед Богом, власною совістю й людьми: «Коли велика справа – панувати над тілом, то ще більша – керувати душами» (Сковорода, 1994: 172).

Вчитель хореографії має виконувати серйозні навчально-виховні функції і одночасно формувати в дітях комунікативні та мисленеві якості. Ці базові аспекти стають невід’ємними компонентами педагогічної майстерності. Великий Сократ звертався до своїх учнів словами: «Заговори, щоби я тебе побачив». Саме через думку і слово учнів Сократ прозирив у глибини інтелекту, серця і волі вихованців, цілеспрямовано виховуючи творчу гармонійно розвинену особистість.

Г. С. Сковорода плекав ідею формування високої душі дитини засобом «благородного» слова через розвиток духовного народження, завдяки засвоєнню нею культури-мови, мистецтва, традицій та звичаїв. Саме на основі засвоєння культури людства зростає в душі дитини вимір духовності та гуманізму.

Відомі українські педагоги А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський наполягали на розвитку теорії і практики живого мовлення у професійній підготовці майбутніх вчителів. В Україні на кафедрах педагогічної майстерності викладаються курси не лише педагогічної творчості, а й ораторського мистецтва, риторики, які формують творчу особистість і її комунікативну культуру.

Викладачі хореографічних дисциплін завдяки риторичним підходам виховують у здобувачів освіти культуру мислення (самостійність, само-

критичність, гнучкість. Оперативність, відкритість, ерудицію та ін.); культуру мовлення (виразність, точність, експресивність, доцільність); культуру поведінки (ввічливість, тактовність, коректність, розкутість); культуру спілкування (повага до співрозмовника, управління поведінкою аудиторії, відповідальність за риторичний вчинок). Отже, завдання викладача хореографії – закласти учням фундаментальні знання з базових гуманітарних наук, які спрямовані на особистісний розвиток людини.

Універсалізм здобутих вмій і навичок стають необхідними людині будь-якої професії, тому що єдність мисленево-мовлених і комунікативних аспектів дають можливість повніше реалізувати себе в обраній спеціальності та житті. Отже, хореографічна освіта систематизує процес навчання, оскільки через неї закладаються основи виховання культури особистості та усної переконуючої комунікації, які стають одним із важливих чинників соціалізації молоді.

Фахові компетентності викладача мають низку специфічних ознак: інтегративність, універсалізм, системність та моральна зумовленість. Хореографічне мистецтво стає складовим елементом фундаментальної гуманітарної освіти, забезпечуючи загальнокультурну, практичну підготовку фахівців, формуючи інтелектуальний потенціал нації – найвищої цінності суспільства.

Якщо розглядати античні постулати стародавньої риторики, то можна помітити гармонійну триєдність:

- 1) думка, потяг до істини;
- 2) моральна націленість до добра і правди;
- 3) краса, гармонія.

Класичний ідеал риторики слов'яни перейняли від Сократа, Аристотеля, які окреслили філософію життя й спілкування. Звернення до інтелектуальних коренів через вивчення античної філософії стає ознакою виховання високорозвиненої особистості, основою базових знань яких становить гуманітарна освіта з власною культурою та загальним світоглядом.

Духовно-інтелектуальна розкіш словесного спілкування стає істинною цінністю життя, повертає суспільство обличчям до своїх коренів. Відтворюється естетичний потенціал гармонії, який впорядковує мовлення і мислення. Порядок – це космос (грецьке «космос» означає прикрашене, впорядковане).

«Порядок», гармонія навчально-виховного процесу розглядається через призму багатьох факторів, зокрема таких, як помірність, міра (кількість викладеного матеріалу та поставле-

них завдань); змістовий параметр – стриманість, ясність думок, етичність позиції, яка виявляється перед вихованцем; обов'язок бути справедливим, добросчесним. Отже, стриманість, обов'язок, справедливість у виховній діяльності – це основа гарного навчального процесу.

Аналізуючи класичну категорію «гармонії» з порядком, стриманістю, моральним обов'язком, красою мовлення, можна вважати це етико-естетичною цінністю.

В. І. Андреев у роботі «Ділова риторика» (М., 1995) пояснює зростаючий інтерес молоді до ораторського мистецтва, до своїх можливостей в плані самовдосконалення, посилення ролі та значення гуманітарних та культурологічних знань у підвищенні якості вищої освіти. «Ділова риторика» В. І. Андреева орієнтована на творчий саморозвиток особистості, а саме виявлення ініціативи все робити з творчим підходом, розвивати індивідуальність, прагнути до гармонії, простоти та краси, здійснювати саморозвиток та безперервне самовдосконалення.

Кожна людина має «ген» риторичних здібностей, які потрібно розвивати та ефективно використовувати в творчих проектах, залучати мисленево-мовленнєві здібності задля кращої соціалізації та гармонізації відносин, досягати поставленої високої цілі служіння істині, добру та красі.

На думку Ч. Айтматової, саме творчі ресурси розуму і слова можна порівняти з енергетичним ресурсом Сонця.

В сучасному процесі розвитку людства аспект формування духовно-інтелектуальної особистості стає парадигмою духовності. Моральності та культурного зростання.

Нові соціальні завдання культурної освіти передбачають просякнення людини в культуру, освіту, науку задля гармонійного розвитку цивілізованого людства, зосередженого на моральних, духовних вимогах культурного середовища.

Соціокультурний процес формування духовної особистості втілює нові суспільні ролі, цінності, вивчає досвід попередніх поколінь, інтегрує національні цінності культури та освіти у всебічний розвиток та профорієнтацію молоді. Відомий український педагог Г. Ващенко, реформуючи національну систему освіти, вважав головним її елементом ідеалістичне світосприйняття, християнську мораль, високий рівень педагогічних наук. Українська педагогічна думка виховного ідеалу як образу ідеальної людини є наріжним каменем виховання молодого покоління.

Г. Ващенко розглядав головні джерела українського виховного ідеалу в релігійності та

патріотизмі. Плекання високого релігійно-морального рівня українського народу було першочерговим завданням Володимира Великого, Володимира Мономаха, Богдана Хмельницького, Григорія Сковороди та інших патріотів України.

Духовна людина несе в собі вищу іскру Боже-ства, розуму, прагне до зв'язку з духовним світом.

Як писав Г. Сковорода, людина народжується двічі – фізично і духовно. Біля духовної коліски людини стоїть вчитель, який прищеплює дитині високі моральні цінності, мудрість, віру, надію, любов, повагу до своєї землі, держави, мови та культури. шлях добра через усвідомлення істинної духовної природи людини формує в ній чистосердечність, доброзичливість, лагідність, щирість, доброту та порядність. Духовне народження відбувається також через засвоєння культури мови, релігії, мистецтва, науки, традицій та звичаїв.

Апостол правди і свободи Т. Г. Шевченко подавав світові пророче слово, яке сягає найпотамніших глибин людського духу, створив істинні шедеври українського мистецтва, залишивши безсмертні роздуми про істинну духовність людини.

Педагоги-хореографи творчо вирішують проблему формування духовності дитини, підростаючого покоління, зокрема засобами хореографічного мистецтва. Нині з'являються численні навчальні заклади з прогресивною методикою навчання, яке спрямоване на виховання креативної особистості, духовно багатой та гармонійно розвиненої.

Педагоги-новатори спрямовують свої творчі зусилля на плекання духовної особистості через забезпечення морального, психологічного, фізичного здоров'я дитини, через програми духовно-інтелектуального саморозвитку учня, виховання моральної культури через формування національної свідомості юного українця.

Вчитель-майстер прагне зробити уроки у найрізноманітніших формах, докласти до справи максимум вишуканого артистизму та творчо використати великий етико-естетичний потенціал театральної педагогіки – це і є пошук нових граней педагогічної творчості викладача сучасності.

Педагог-хореограф намагається навчити дітей творити духовне середовище в гармонії з однолітками, виховує любов до українського мистецтва через вивчення народних традицій і звичаїв, кращих здобутків національної теорії та практики. Могутній етико-естетичний, пізнавально-виховний потенціал вчителя, що був спрямований не лише на розум, а й на серце вихованця, справляє значний вплив на формування його як інтелектуально-гармонійну особистість. Педагогічна спад-

щина А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, С. П. Іванової та ін. заклали основи сучасної педагогічної майстерності вчителів мистецтва.

Українська хореографія плекає яскраві національні традиції і звичаї, виступає частиною національної духовної культури народу, його живим джерелом сили, життєдайності і краси.

Учитель-вихователю у своїй освітньо-виховній роботі повинен приділяти особливу увагу комунікативній культурі своїх учнів, процесу набуття знань, умінь, навичок у спілкуванні та взаєморозумінні під час творчого процесу.

Авторитет керівника хореографічного колективу відіграє вирішальну роль в успішній навчально-виховній та творчій роботі. Сьогодні викладач – це не тільки людина з хорошою професійною підготовкою, з досвідом артистичної й виконавської роботи, а ще й людина високої культури, особистість, яка має покликання до цього виду діяльності.

Найголовніша задача – закохати своїх вихованців в справу, якій ти віддав своє серце, і власним життям довести правильність свого вибору. Багато педагогічних знань не є кінцевою зупинкою справжнього викладача, тому що, хто навчає інших, ніколи не зупиняється сам. Майстер своєї справи відрізняється від дилетанта своєю пристрастю до роботи, любов'ю до вихованців, відповідальністю, витримкою й талантом, саме ці якості допомагають досягнути результативності в навчальному процесі.

Викладання матеріалу з потужною енергетикою створить емоційну атмосферу в танцювальному залі, яка допоможе донести думку й творчий задум до вихованців. Багатогранність керівника, різноманітність педагогічних прийомів, спонтанність, імпровізація, гра з аудиторією стають основними важелями ефективного викладання навчального матеріалу.

Відкритість, щирість та гумор ніколи не стануть на заваді дружньої колективної праці. Допомогти вихованцям розкрити свої емоції, залучити для цього винахідливість та креативність – ось що є невід'ємною частиною творчого розвитку колективу та дозволяє робити навчальний процес більш ефективним та цікавим.

Духовно-інтелектуальним орієнтиром можна вважати представників античної думки, а саме Сократа, який аналізував моральне буття людини і був першим моралістом-просвітителем. Він вважав, що моральна відповідальність є невід'ємною характеристикою особистості, як благо, справедливість, добродієність. Порушення моральної культури суспільства може

привести до деградації людини, втрати гармонійної єдності життєвих потреб і здібностей. Головну роль в моральному вдосконаленні особистості Сократ віддавав знанням та моральним цінностям, які мали ґрунтовне значення для формування духовного інтелекту людини.

Метод діалогу, вільної бесіди відомий як «сократівський метод» знаходження істини через творчий пошук у процесі розвитку, уточнення, вдосконалення, є дуже дієвим та продуктивним методом формування духовно-інтелектуальної особистості.

Авторитет вчителя перед учнями допомагає отримати ґрунтовну освіту, пізнати самого себе, відчувати міру в усьому через єдність слова та справи.

Узагальнюючі висновки. Отже, система професійної підготовки викладача хореографічних

дисциплін повинна базуватися не тільки на знаннях фахового напрямку, а й спиратися на концептуальні аспекти ораторського мистецтва.

Специфіка особистості викладача хореографії впливає з сукупності певних елементів її соціальної якості: мети діяльності, сукупності знань, рівня спеціальної підготовки, норм та цінностей, якими керується особистість в діяльності.

Ефективність діяльності викладача залежить від багатьох чинників. Поряд з хореографічною освітою він повинен мати високі моральні якості, певні організаторські здібності, визначатися загальною культурою, вміти працювати з дітьми, володіти розвиненим почуттям обов'язку, справедливостю та відповідальністю. Знання законів риторики є складовою частиною професійних якостей викладача хореографічних дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біблія. Переклад Огієнко І. К.: Українське біблійне товариство, 2009. 1375 с. ISBN 978-966-412-010-1
2. Прокопович Ф. Філософські твори. Т.1. Про риторичне мистецтво... К.: Наукова думка, 1979. 512 с.
3. Сагач Г. М. Золотослів. Навчальний посібник. К: Райдуга, 1993. 378 с. ISBN 5-7707-4823-0
4. Сагач Г. М. Похвальне красномовство: практичний посібник для вчителів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. Київ: ІЗМН, 1996. 156 с. ISBN 5-7463-9328-0
5. Скворода Г. Твори у двох томах. К.: АТ «Обереги», 1994. 528 с. + 480 с. ISBN 5-8104-0052-3, ISBN 5-8104-0053-1
6. Шевченко Т. Г. Зібрання творів у 6 т. К.: Наукова думка, 2003. 559 с. ISBN 978-966-00-1408-4

REFERENCES

1. *Biblia*. (2009) [Bible] Pereklad Ohiienko I. K.: Ukrainske bibliine tovarystvo. 1375 s. ISBN 978-966-412-010-1 [in Ukrainian].
2. Prokopovych F. (1979) *Filosofski tvory T.1. Pro rytorychne mystetstvo...* [Philosophical works V.1. About rhetorical art...] K.: Naukova dumka. 512 s. [in Ukrainian].
3. Sahach H. M. (1993) *Zolotosliv*. [Zolotoslov] Navchalnyi posibnyk. K.: Raiduha. 378 s. ISBN 5-7707-4823-0 [in Ukrainian].
4. Sahach H. M. (1996) *Pokhvalne krasnomovstvo*. [Laudatory eloquence] praktychnyi posibnyk dlia vchyteliv, studentiv serednikh ta vyshchikh navchalnykh zakladiv. Kyiv: IZMN. 156 s. ISBN 5-7463-9328-0 [in Ukrainian].
5. Skovoroda H. (1994) *Tvory u dvokh tomakh*. [Works in two volumes] K.: AT «Oberehy». 528 s. + 480 s. ISBN 5-8104-0052-3, ISBN 5-8104-0053-1 [in Ukrainian].
6. Shevchenko T. H. (2003) *Zibrannia tvoriv u 6 t.* [Collection of works in 6 v.] K.: Naukova dumka. 559 s. ISBN 978-966-00-1408-4 [in Ukrainian].